וועטער:
טייל־ווייז וואלקנדיק, מילד

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

דאס אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

The Israelite Daily Press

מער פארשפרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע
ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאמען

ון אין פנאנ 8.27
ון אין מונטרעאל 4.33

Vol. 21. No. 288. Wednesday, Dec. 30, 1931. | Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג | מיטוואך ב׳ טבת, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JAN 4
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

אנב־אורחא

פון מארס

גאנדיס ירידה ?

די צייטונגען מעלדן, אז גאנדי האט כיי זיין צוריקקער אהיים קיין אינדיע פון ענגלאנד ניט געקראנן אזא ענטוזי־אסטישן בכלל־פנים, ווי ער אין גע־ווינען געווארן צו קרינן, און אז זיין ערשטע רעדע אין באמביי איז אינסגע־הערט געווארן אין דער געוויינלאכער באייסטערונג אין פון א קלענערן עולם, ווי דער וואס פלעגט קומען אים אויפן איידער ער איז אויסגעפאהרן קיין ענגלאנד.

מיט מען זאגן, אז די דאזיקע ירידה איז ניט רוקא אינגאנצן ראיעל. עס איז ניט אויסגעשלאסן, אז דאס איז בלויז דער אויסדרוק פון אן ענגלישן קארעס־פאנדענט, וועלכער האט געזעען דאס וואס אים האט זיך געוואלט זעען.

דערפאר איז עס אבער ויכער, אז גאנדי האט געענדערט זיין פראגן אינם אמת פאר אינדיעס באפרייאונג, און ער האט באשלאסן אפצוזאגן זיך פונם אסיאזיון ווידערשטאנד ווי דעם איינ־ציגן מיטל פון קאמף.

אין זיין ערשטער רעדע אין באמביי, נאך זיין צוריקקער, האט ער עס נאנץ קלאר אויסגעזאגט, ער האט דערקלערט אז ער וועלט זיך ניט אפגעשטעלט פון מקריב זיין א מיליאן לעבנס פאר דער דערגרייכונג פונם ציל (אינדיעס באַ־פרייאונג), און כאטש ער האט ווידער געפאדערט בלויז פאסיוו ווידער־שטאנד, האט ער אבער שוין צוגעגעבן "ווי לאנג דאס וועט זיין מעגלאך", און האט ניט פארפעלט צו באטאנען עס־לאטע מאל, אז דאס אינדישע פאלק זאל זיין גרייט צו ברייגנען קרבנות.

***

פאר אונז איז אינדיע איינגלאך א פארזיגלט בוך. און ס׳איז פאר אונז נאנץ שווער צו באגרייפן די פסיכא־לאגיע פונם אינדישן פאלק (ריכטיקער, די אינדישע פעלקער).

גאנדי, כאטש ער אליין האט נע־קראגן א הייבע איראפייאישע בילדונג, ווייס אבער אויך גוט די פסיכאלאגיע פון זיין פאלק. — אין נאטירלאך זיינען פעזענענדלאכע מעלות און פיהרער־שע קוואלטעטן, — האבן אים פאר־וואונדלט אין דעם פארגעטערטן פיהרער פון אינדיע.

אט די בעהיימע מאכט זיינע איבער אינדיע, צוזאמען מיט זיין איינענער איינגעשיינלאכער מאראלישער זהיר און עמאטשיאנעל, האט פאר אים געבראכט אויך די באוואונדערונג פון דער אר־ראפיאישער מענשהייט, וואס איז א הייבע ביסל אנטוישט אין איר איינע־נער ציטוליזאציע און הארשט נאך א נייעם וואָרט און נייע געטער.

***

גאנדיס רייזע קיין לאנדאן, — אפשר האט די בריטישע רעגירונג דערפאר אויי אנגעשטריינגט זיך צו בריינגען אים קיין לאנדאן, — איז געווען, ווי ער מעלדאט, דער אנהויב פון זיין ירי־דה. — וויל דאס הארץ וועלט אים נעמען דאנט, און ער האט אזוי ניט געוואלט פארן.

גאנדי האט מיט אלע כהות באמיט זיך אנצוהאלטן זיין עקזאטישקייט אין די איראפייאישע אויגן. ער האט ארומגעשפאצירט אינער די לאנדאנער באזירן און האט באוווכט דעם עפענטלאכן פיהלאיף [illegible] זיין לייטונגענעם גארטל אבער די לענדן און דער פאביולע אר־בער־רן פלייצעס, און ער האט ניט פארפעלט מיטצוברייגנען מיט זיך זיין איג אינדיע.

דאס האט אים אבער ניט געראלפן. ער האט אנגעהויבן ריידן די איראפיי־אישע שפראך, — און ס׳איז פארטוט־קעלט געווארן דער סורות/פולער ארע־אל פון זיין פנים און ער איז געווארן וואכעריק.

איך האב שוין ביי אן אנדער גע־לעגענהייט אנגעצייגט, ווי זיינע קאר־סטיטוציאנעלע פארערונגען פאר אינ־דיע זיינען געווען ריין איראפייאישע, און נאך פון דעם סארט. וואס הויבט שוין אז פארווארפן ווערן אין איראר־פע אינם אלטוארט.

און אויב אזוי, זיינען דאך אין אינ־ריע פאראן מער רעוואלוציאנערע פאר־טייען, מיט מער אנערענע איראפיי־אישע פארערונגען !

***

ווי עס זעט אויס, הויבט ער איצט אן ריידן אויך אין אינדיע אויף דער איראפייאישער שפראך צו וועלכער ער האט זיך צוגעוויינט אינם משך פון די פיר חדשים אין לאנדאן, נאך א לאנגער אפוועזענהייט פון איראפא.

און עס לאזט זיך דערפאר גלייכן, אז גאנדי דער פירער פון אן אקטיווער רעוואלוציאנערער באוועגונג, זאל אין אינדיע ניט האבן דעם איינפלוס וואס עס האט געהאט גאנדי, דער פריידיקער פון מאראלישן קאמף.

ווייל גאנדי, דעם פאסיוון קעמפער, האט מען ניט געקאנט באזיגן מיט קיין קאנאנען. אבער גאנדי דעם אקטיוון קעמפער וועט מען לייכט קאנען שלאגן, — און א געשלאגענער פירער ווערט זייער שענל פארגעסן.

אט, למשל, ווי דע וואלעראַ אין אירלאנד.

***

אזן באלד ווי עס גייט שוין אין אקר־טיוון קאמף אויף אן אפגעשטאנדן בא־ראלישן חינטערגרונט, קאמען זיך די אינדיע אויסרעכענען, אז עס הויבט זיך זיי ניט דער געשעפט.

אינדיע קריגט איצט פון ענגלאנד אויף א פריידלאכן אופן א גאנץ גרויסע מאס פון עלבסט־רעגירונג. לויטן זיך איר צו לאזן זיך קאסטן אזויפיל קר־נות כדי צו קריגן אביסל מער פון דעם? לויטן זיך ניט בעסער וואהרטן און קריגן דאס אבעריקע אויף א פרידלאכן אופן ?

ווידער טאקע אירלאנד — א ביי־שפיל.

דימאוס פיעסע פאר־כאטן אין לייפציג

ספעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. פון "איטא"

לייפציג, דייטשלאנד, דעצ. 30 (איטא). די פאליציי האט דא פארבאטן דעם אויפפיר פון אסיפ דימאוס פיע־סע "שאטנס פון הארלעם". אויס מורא אז דא זאלן זיך ניט איבער/חזר׳ן די נאציש אויסברוכן, ווי אין שטוטגארט ביי דער ערשטער אויפפירונג פון דער פיעסע.

נאצים קאנען ניט קריגן קיין שותפים אין העסען

בערלין, דעצ. 30 (איטא). — דער פארזיץ צו שאפן א קאליציע צווישן די נאצים אין דעם צענטרום אין הע־סען איז דורכגעפאלן, ווי עס מעלדן לוטע מערהייט.

בערלין, דעצ. 30 (איטא). — זעקס פעגסטער פון האמבורגער צענטראלער סיגאנאגע זיינען צעבראכן געווארן לעצטע נאכט פון נאצים, וועלכע האבן געוואהרן שטיינער אין דער שול אין האבן געשענדעט די געבייטע.

נחום סאקאלאָוו און נאָרמאן ענד־ זשעל אנגעקומען קיין ניו־יארק אין זשעל אנגעקומען פון ציוניזם אינטערעסן פון ציוניזם

באַרימטער בריטישער עקאָנאָמיסט קומט העלפן ציוניס־טישן פירער אין זיין ארבעט. — סאקאלאָוו אפטימיס־טיש וועגן אינערלאכער ציוניסטישער לאגע

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ניו־יארק, דעצ. 30 (איטא). — די אינטערלאכע ציוניסטישע לאגע איז קאנסאלידירט געווארן, אבער די אויס־בוי ארבעט אין ארץ־ישראל איז שווער באווירקט געווארן איבער דעם אלזעלט לאכן עקאָנאָמישן קריזיס, — האט נחום סאקאלאָוו דערקלערט פאר די עייטונג פארעספאנדענטן אנקומענדיק נעכטן קיין ניו־יארק.

מיט טדער זעלבער שיף איז אנגעקו־מען קיין אמעריקע אויך סאר נאָרמאן זשעל, באַרימטער בריטישער עקאָ־נאָמיסט אין אויטאר, וועלכער וועט דא מיטארבעטן מיט סאקאלאָוו אין די אינטערעסן פונם ציוניזם און וועט האלטן א סעריע לעקציעס.

באטאנעדיק זיין אינטערעס אין ציוניסטישע עניינים, האט סער נאָר־מאן ענדזשעל דערקלערט: "אייב ס׳איז דא עטוואס אינם פרינציפ פון נאציאנאלזם און טראדיציע, קאן איך ניט פארשטיין, פארוואס די וועלט זאל נוט געבן די אידן א געלעגענהייט צו ווערן א ריינגעלע אין דער קייט פון פעלקער פון דער וועלט".

רבי מאיר בערלין, וועלכער איז אויך געקומען אויף דער זעלבער שיף פון א טור איבער דרום אפריקע, האט בערעדט וועגן דער אידישער לאגע דארטן. ער האט דערציילט, אז אין דרום אפריקע באוויזן זיך דער אנטיסעמיטיזם.

כשר־כשר מחלוקת אין טאראנטא פאר נעריכט

גע׳אס־טער "טשיקן דיליער" מאנט 25 טויזנט דאלאר שאדענערזאץ פון די רבנים

די כרעגענדיקע בשר־כשר מחלוקת אין טאראנטא, וואס האט דארטן גע־פלאקערט שוין פאר א ליינגערער צייט, — אפשר מיט מער פייער ווי אונזער אייגענע, ווינניפעגער, — איז שוין ארויס פון דער אידישער גאס און וועט קאנטיק באלד "אויסגעדראַ־שען ווערן" אין נעריכט. וואס דער אורטייל פונם נעריכט וועט ניט זיין איז אבער איין זאך זיכער: די מח־לוקת וועט דורכדעם ניט עדיקן זיך. ביידע עדדים וועלן פארליר־נעלט און ענערגיע אין קיין כבוד דעם אידישן נאמען וועט עס ניט צוגעבן.

דער פאלגנדיקער באריכט איז דער־שינען אין "טאראנטער אידישע זשור־נאל":

די בשר כשר מחלוקת צווישן דעם וועד העיר און דער קהלה איז שוין אריינגעשלעפט געווארן אין נעריכט, און ניי׳שע ריכטער וועלן איצט דארפן אנטשייד־ן די פראגע.

די מחלוקת וועט קומען אין נע־ריכט אויף אן אומדירעקטן אופן, א דאנק דעם וואס א טשיקן דיליער מאנט שאדענערזאץ, פאר דעם איסור וועלכער איז אויף אים פארעפנט־לאכט געווארן פון די היגע רבנים.

ווי לאיער ב. ווייזבערג, פון 45 ריטשמנד סטריט, וועסט, גיט איי־בער, האט ער אריינגענומען "ריטס" אין אסנורהאל, מאנענדיק 25 טויז־ענט דאלאר שאדענערזאץ פון די פאלגנדע רבנים: הרב גרוינארט, הרב גארדאן, הרב לייוויי, הרב דזיוגר, הרב בערגער, הרב ווייזנרוב, יאנוז. 2טן, 8 אונט. אין וואַרקערס פארדרונקן אן איסור אין "אידישן צענטער — פרייע זאמלונג

אידישער מעיאָר פון ווינדזאָר קערט אום א טייל פון זיין געהאלט

ווינדזאר, אנט., דעצ. 30. — מע־יאר דיזראיל א. קראל, פון ווינדזאר, האט נעכטן אנאנסירט, אז ער וועט אין משך פונם יאר 1932 צוריקקערן דער שטאט טויזנט דאלאר פון זיין געהאלט, וואס באטרעפט 3,300 דאלאר א יאר.

מעיאר קראל האט דערקלערט, אז ער איז קעגן שכירות און גע־האלטן פון שטאטיקע אדער וועלכע ס׳איז אנדערע אנגעשטעלטע. ער דערקלערט אויך, אז דער געראלט פון 3,300 דאלאר א יאר וואס דער מעיאר פון ווינדזאר קריגט, איז ניט צו גרויס פאר דער ארבעט וואס ער מוז אוועקגעבן.

אבער גלייכצייטיק געפינט ער, אז די שטאטיקע אויסגאבן, אויסער די צאלונגען אויף חובות, מוזן געשניטן ווערן אויף ארום דרייסיק פראצענט אינם משך פון דעם קומענדיקן יאר, אויב מען וויל דער בודזשעט זאל זיך באלאנסירן אוז די לאסט פון שטייערן זאל עטוואס פארלייכטערט ווערן. ער מאכט דערפאר זיין פרייוויליקן בייטראג צו דער שטאטיקער קאסע, ווי א ביישפיל צו אנדער וואס פילן זיך בפח דאס צו טאן.

נאך אנטיסעמיטישע ארבעטער באשטראפט אין סאָוועט רוסלאנד

מאסקווע, דעצ. 30 (איטא). — דער קאמענדאנט פון פאבריק נו. 1 איז געכטן אפגעזאגט געווארן פון זיין שטעלע דורך א ספעציעלער קאמיסיע באשטימט אויסצופארשן א צאל ברוי־טאלע אנטיסעמיטישע אקטן בין אפאבריק ארבעטער קעגן א אידישן ווערקער מיטן נאמען לוגאטש.

גלייכצייטיק איז אויך דער קריסט־לאכער ווערקער אויסגעשטאנען, וועלכער האט געשלאגן לוגאטשן, אפגעזאגט געווארן, און א פראצעס וועט קעגן אים פארפירט ווערן.

מיט אט דער אנטשיידונג פונם ספעציעלן געריכט ווערט פארענדיגט א לאנגע אויספארשונג וואס האט זיך געצויגן צוויי יאר צייט, און בנוגע וועלכער דער צענטראל קאמיטעט פון דער אבאריק און דער געריכט פון דער אבאריק האבן ניט גענומען קיין שריט.

דער ספעציעלער געריכט האט גע־מאכט א שטרייגגען אויסרייד צום פארייצער און מיטגלידער פון דער פאבריק ווילן וועלכע זיינען געווען אנ־וועזנד ביים פארהער, און האט זיי גע־בארטן, אז אויב עלאנגע זאכן וועלן ווידער אפשיין אין דער אבאריק, וועט לען די פראנטווארטלאכע אויסגע־שלאגן ווערן פון דער קאמוניסטישער פארטיי.

——(::)——

א בקשה צו די איינגעלאדע־נע צו ת״ת באנקעט

אלע ביישטייערער צום תלמוד־תורה פאנד, וואס זיינען איינגעלאדן געווארן צום באנקעט קומענדיקן דינ־סטאג, זיינען דריינגענד געבעטן צו לאזן וויסן אין אפיס פון ת״ת, אויב זיי קומען, ניט שפעטער ווי מארגן (דאנערשטאג) אוונט. מען מוז וויסן נענוי וויפל מענשן עס קומען, ווייל די מאלצייטן דארפן באשטעלט ווערן. אנדערש קאן עס אויסקומען, אז אדער עס זאלן ניט זיין גענוג מאלצייטן פאר אלעמען, אדער מען זאל מיין באר־צאלן פאר איבעריקע מאלצייטן.

כינעזער צעשלאגן פון יאפאנעזער ארמיי

איינגקאו, מאנדזשוריע, דעצ. 30. — די צווייטע יאפאנעזישע דיוויזיע אונ־טער גענעראל דזשירא טאנאקא האט באנייט איר אויאנס נעכטן, צעשלאגן דיק אן ארמיי פון דריי טויזנט כינע־זער ארום טאטיענטשאיען. די כינע־זער זיינען אנטלאפן אין דער צפון ריכטונג נאך א קורצן צוזאמענשטוים.

שפעטער האבן די יאפאנעזער פאר־נעועצט זייער מארש, צעשלאגנדיק א טויזנט כינעזישע איררעגולערע טרו־פען אויפן וועג.

א בלוטיקע שלאכט האט דערנאך אויסגעבראכן ווען די יאפאנעזער האבן דערגרייכט טאטיענטשיווען, וואס האלטן א פארטראג ביי א פאראמאונג פון מאנטעפיערע קלוב וזונטאג, דעם 3טן יאנוואר, 3 אויגער בייטאג מיט די מאנטעפיערע קלוב ציימערן, מיין סטריט.

וועדטפולע פריין וועלן פארטיילט ווערן צו אבאנענטן

א דערקלערונג וועגן די $1,500 אין פריין וואָס „דאס אידישע וואָרט" פארטיילט צו די אבאנענטן

דער צירקולאציע קאמפיין פון "דאס אידישע וואָרט" וואס ווערט אנגעפירט פאר גייע לעזער, איז איצט אין פולן שוואונג. הונדערטער אידן פון ווינניפעג און מערב קאנאדע האבן שוין אריינגעשיקט זייער סובסקריפ־שאן אין פאראיס און זיינען גע־ווארן לעזער פון "דאס אידישע וואָרט" גלייכצייטיק האבן זיי א גוטע געלעגנ־הייט צו געווינען קעש פריין פון $300, $125 און $75 אין מזומן ווי אויך ווערטפולע ארטיקלען. א גרויסע צאל לעזער האבן שוין באניצט זייער סוב־סקריפשאן באצאלנדיק אין פאראיס פאר א יאר, כדי זיי זאלן זיך קאנען באטייליקן צו געווינען איינעם פון די פריין פון "דאס אידישע וואָרט" וועט פארטיילן ביים שלום פונם קאמ־פיין.

"דאס אידישע וואָרט" וועט פאר־טיילן $1,500 אין פריין: $500 אין טזומן (איין פריין $300: איין פריין $125 און איין פריין $75) און פאר טויזנט דאלאר ווערטפולע און נוצלאר־כע ארטיקלען, צווישן וועלכע עס וועט אויך אוועקגעגעבן ווערן א דזשע־נעראל עלעקטריק רעפרידזשעריטאר וואס קאסט $245. עס איז איבעריק צו זאגן אז דאס איז זייער א נוצ־לאכע זאך פאר יעדער היים. איר קאנט זעען דעם דאזיקן רעפרידזשע־רייטאר אין דער סיטי היידראַ שאפ רומס, 55 פרינצעס סטריט.

א צווייטער, זייער נוצלאכער אר־טיקל פאר יעדער היים וועט "דאס אידישע וואָרט" וועט אוועקגעבן אין איר איצטיקן "סירקולייישאן קאמפיין" צום מזל/דיקן געווינער. איז א ביטי וואש מאשין פון דער לעצטער מארע און פון אויסערגעוויינלאכער קאָ־סטרוקציע, מיט א סך פיטשורס וואס קיין אנדערע וואש מאשינען האבן ניט. די דאזיקע וואש מאשין קאסט 169 דאלאר און וועט אוועקגעגעבן ווערן פאר דער ארבעט וואס ער מוז אוועקגעבן.

דער פרייז צום מזל/דיקן געווינער, די דאזיקע וואש מאשין קאן מען זע־ען אין "ביטי וואשער סטאר", 318 דאנאלד סטריט. חוץ די דאזיקע פריי־זען וועט "דאס אידישע וואָרט" אויף אויעגגעבן פריי אן ערשטקלאסיקע דאריא, א גוטן עלעקטרישן אייזן, דריי עלעקטרישע זייגערס און א צאל אנדערע ארטיקלען איינשליסיג דיק אכצן סעטס ביכער פון קנוט האמסון, לעון טאלסטאי, זשאן קריס־טאף און מאקסים גארקי.

שיקט אריין אייער סובסקריפשאן פאר "דאס אידישע וואָרט", און אויב איר זייט נאך ניט קיין לעזער, באַ־שטעלט א ציימער היינט, און איר וועט ווערן א באַרעכטיקטער אב־טיילנעמער אינם קאמפיין. טוט עס גלייך — איר קאנט זיין דער מזל/־דיקער געווינער.

גאליציישע קאָמוניסטן ברעכן אונטער אידי־שע פארזאמלונגען

וואַרשע, דעצ. 30 (איטא). — די קאָ־מוניסטישע אגראַציאציע פון מזרח גאליציע האט געקראָגן אינסטרוקציעס אונטערצובעכן אלע אידישע נאציאָנ־לע פונקציעס און אראפרייסן פארזאמ־לונגען.

דער פאקט איז אנטדעקט געווארן אין א צירקולאר פון דער קאמוניסט־שער אראגאניזאציע, וואס דערקלערט די אטאקע פון די קאמוניסטן אויף דער "השומר" קאנפערענץ לעצטע נאכט, און אן אטאקע אויף דער קאנפערענץ פון "הנער העברי" נעמאכט מיט צוויי טעג צוריק, ווען די קאנפערענץ האט אפגעהאלטן אירע זיצונגען.

אין דער אטאקע אויפן "השומר" זיינען די פענסטער אויסגעבראכן גע־ווארן און א סך מעגשן פון ביידע זייט־טען זיינען פארוואונדעט געווארן.

——(::)——

נ. פ. פושקעס זאמלונג זונטאג

זונטאג, דעם 3טן יאנוואר, וועלן אויסגעלייזידיק ווערן די נאציאנאל פאנד פושקעס. יעדע אידישע הויז, וואו אזא פושקע געפינט זיך, וועט באזוכט ווערן פון די רעגלמעסיקע מא־נאלאכע זאמלער, און אלע אידן וועל־ן נעבעבן אויפצומעמן זיי ברייט־ע הארציק.

וועדטפולע פריין וועלן פארטיילט ווערן צו אבאנענטן

א דערקלערונג וועגן די $1,500 אין פריין וואָס „דאס אידישע וואָרט" פארטיילט צו די אבאנענטן

דער צירקולאציע קאמפיין פון "דאס אידישע וואָרט" וואס ווערט אנגעפירט פאר גייע לעזער, איז איצט אין פולן שוואונג. הונדערטער אידן פון ווינניפעג און מערב קאנאדע האבן שוין אריינגעשיקט זייער סובסקריפ־שאן אין פאראיס און זיינען גע־ווארן לעזער פון "דאס אידישע וואָרט" גלייכצייטיק האבן זיי א גוטע געלעגנ־הייט צו געווינען קעש פריין פון $300, $125 און $75 אין מזומן ווי אויך ווערטפולע ארטיקלען. א גרויסע צאל לעזער האבן שוין באניצט זייער סוב־סקריפשאן באצאלנדיק אין פאראיס פאר א יאר, כדי זיי זאלן זיך קאנען באטייליקן צו געווינען איינעם פון די פריין פון "דאס אידישע וואָרט" וועט פארטיילן ביים שלום פונם קאמ־פיין.

"דאס אידישע וואָרט" וועט פאר־טיילן $1,500 אין פריין: $500 אין טזומן (איין פריין $300: איין פריין $125 און איין פריין $75) און פאר טויזנט דאלאר ווערטפולע און נוצלאר־כע ארטיקלען, צווישן וועלכע עס וועט אויך אוועקגעגעבן ווערן א דזשע־נעראל עלעקטריק רעפרידזשעריטאר וואס קאסט $245. עס איז איבעריק צו זאגן אז דאס איז זייער א נוצ־לאכע זאך פאר יעדער היים. איר קאנט זעען דעם דאזיקן רעפרידזשע־רייטאר אין דער סיטי היידראַ שאפ רומס, 55 פרינצעס סטריט.

א צווייטער, זייער נוצלאכער אר־טיקל פאר יעדער היים וועט "דאס אידישע וואָרט" וועט אוועקגעבן אין איר איצטיקן "סירקולייישאן קאמפיין" צום מזל/דיקן געווינער. איז א ביטי וואש מאשין פון דער לעצטער מארע און פון אויסערגעוויינלאכער קאָ־סטרוקציע, מיט א סך פיטשורס וואס קיין אנדערע וואש מאשינען האבן ניט. די דאזיקע וואש מאשין קאסט 169 דאלאר און וועט אוועקגעגעבן

אנב־אורחא

פון מארס

גאנדיס ירידה ?

די צייטונגען מעלדן, אז גאנדי האט כיי זיין צוריקקער אהיים קיין אינדיע פון ענגלאנד ניט געקראנן אזא ענטוזי־אסטישן בכלל־פנים, ווי ער איז גע־ווינען געווארן צו קרינן, און ער איז גע־ערשטע רעדע אין באמביי איז אינסגע־הערט געווארן אין דער געוויינלאכער באייסטערונג אין פון א קלענערן עולם, ווי דער וואס פלעגט קומען אים אויפן איידער ער איז אויסגעפאהרן קיין ענגלאנד.

מיט מען זאגן, אז די דאזיקע ירידה איז ניט רוקא אינגאנצן ראיעל. עס איז ניט אויסגעשלאסן, אז דאס איז בלויז דער אויסדרוק פון אן ענגלישן קארעס־פאנדענט, וועלכער האט געזעען דאס וואס אים האט זיך געוואלט זעען.

דערפאר איז עס אבער ויכער, אז גאנדי האט געענדערט זיין פראגן אינם אמת פאר אינדיעס באפרייאונג, און ער האט באשלאסן אפצוזאגן זיך פונם אסיאזיון ווידערשטאנד ווי דעם איינ־ציגן מיטל פון קאמף.

אין זיין ערשטער רעדע אין באמביי, נאך זיין צוריקקער, האט ער עס נאנץ קלאר אויסגעזאגט, ער האט דערקלערט אז ער וועלט זיך ניט אפגעשטעלט פון מקריב זיין א מיליאן לעבנס פאר דער דערגרייכונג פונם ציל (אינדיעס באַ־פרייאונג), און כאטש ער האט ווידער געפאדערט בלויז פאסיוו ווידער־שטאנד, האט ער אבער שוין צוגעגעבן "ווי לאנג דאס וועט זיין מעגלאך", און האט ניט פארפעלט צו באטאנען עס־לאטע מאל, אז דאס אינדישע פאלק זאל זיין גרייט צו ברייגנען קרבנות.

***

פאר אונז איז אינדיע איינגלאך א פארזיגלט בוך. און ס׳איז פאר אונז נאנץ שווער צו באגרייפן די פסיכא־לאגיע פונם אינדישן פאלק (ריכטיקער, די אינדישע פעלקער).

גאנדי, כאטש ער אליין האט גע־קראגן א הייבע איראפייאישע בילדונג, וויים אבער אויך גוט די פסיכאלאגיע פון זיין פאלק. — אין נאטירלאך זיינען פעזענענדלאכע מעלות און פיהרער־שע קוואלטעטן, — האבן אים פאר־וואונדלט אין דעם פארגעטערטן פיהרער פון אינדיע.

אט די בעהיימע מאכט זיינע איבער אינדיע, צוזאמען מיט זיין איינענער איינגעשיינלאכער מאראלישער זהיר און עמאטשיאנעל, האט פאר אים געבראכט אויך די באוואונדערונג פון דער אר־ראפיאישער מענשהייט, וואס איז א הייבע ביסל אנטוישט אין איר איינע־נער ציטוליזאציע און הארשט נאך א נייעם וואָרט און נייע געטער.

***

גאנדיס רייזע קיין לאנדאן, — אפשר האט די בריטישע רעגירונג דערפאר אויי אנגעשטריינגט זיך צו בריינגען אים קיין לאנדאן, — איז געווען, ווי ער מעלדאט, דער אנהויב פון זיין ירי־דה. — וויל דאס הארץ וועלט אים נע־מען דאנט, און ער האט אזוי ניט געוואלט פארן.

גאנדי האט מיט אלע כהות באמיט זיך אנצוהאלטן זיין עקזאטישקייט אין די איראפייאישע אויגן. ער האט ארומגעשפאצירט אינער די לאנדאנער באזירן און האט באוווכט דעם עפענטלאכן פיהלאיף [illegible] זיין לייוונטגענעם גארטל אבער די לענדן און דער פאביולע אר־בער־רן פלייצעס, און ער האט ניט פארפעלט מיטצוברייגנען מיט זיך זיין איג אינדיע.

דאס האט אים אבער ניט געראלפן. ער האט אנגעהויבן ריידן די איראפיי־אישע שפראך, — און ס׳איז פארטוט־קעלט געווארן דער סורות/פולער ארע־אל פון זיין פנים און ער איז געווארן וואכעריק.

איך האב שוין ביי אן אנדער גע־לעגענהייט אנגעצייגט, ווי זיינע קאר־סטיטוציאנעלע פארערונגען פאר אינ־דיע זיינען געווען ריין איראפייאישע, און נאך פון דעם סארט. וואס הויבט שוין אז פארווארפן ווערן אין איראר־פע אינם אלטוארט.

און אויב אזוי, זיינען דאך אין אינ־דיע פאראן מער רעוואלוציאנערע פאר־טייען, מיט מער אנערענע איראפיי־אישע פארערונגען !

***

ווי עס זעט אויס, הויבט ער איצט אן ריידן אויך אין אינדיע אויף דער איראפייאישער שפראך צו וועלכער ער האט זיך צוגעוויינט אינם משך פון די פיר חדשים אין לאנדאן, נאך א לאנגער אפוועזענהייט פון איראפא.

און עס לאזט זיך דערפאר גלייכן, אז גאנדי דער פירער פון אן אקטיווער רעוואלוציאנערער באוועגונג, זאל אין אינדיע ניט האבן דעם איינפלוס וואס עס האט געהאט גאנדי, דער פריידיקער פון מאראלישן קאמף.

ווייל גאנדי, דעם פאסיוון קעמפער, האט מען ניט געקאנט באזיגן מיט קיין קאנאנען. אבער גאנדי דעם אקטיוון קעמפער וועט מען לייכט קאנען שלאגן, — און א געשלאגענער פירער ווערט זייער שענל פארגעסן.

אט, למשל, ווי דע וואלעראַ אין אירלאנד.

***

אזן באלד ווי עס גייט שוין אין אק־טיוון קאמף אויף אן אפגעשטאנדן בא־ראלישן חינטערגרונט, קאמען זיך די אינדיע אויסרעכענען, אז עס הויבט זיך זיי ניט דער געשעפט.

אינדיע קריגט איצט פון ענגלאנד אויף א פריידלאכן אופן א גאנץ גרויסע מאס פון עלבסט־רעגירונג. לויטן זיך איר צו לאזן זיך קאסטן אזויפיל קר־נות כדי צו קריגן אביסל מער פון דעם? לויטן זיך ניט בעסער וואהרטן און קריגן דאס אבעריקע אויף א פרידלאכן אופן ?

ווידער טאקע אירלאנד — א ביי־שפיל.